

02. Konceptce OS Procesy, vlákna

ZOS 2013

Vektor přerušení

Kód	Číslo přerušení	Popis
B	INT 00H	Dělení nulou
B	INT 01H	Krokování
B	INT 02H	Nemaskovatelné přerušení
B	INT 03H	Bod přerušení (breakpoint)
B	INT 04H	Přetečení
B	INT 05H	Tisk obrazovky
B	INT 06H	Nesprávný operační kód
B	INT 07H	Není koprocessor
B	INT 08H IRQ0	Přerušení od časovače
B	INT 09H IRQ1	Přerušení od klávesnice
	INT 0aH IRQ2	EGA vertikální zpětný běh
	INT 0bH IRQ3	COM2
	INT 0cH IRQ4	COM1
	INT 0dH IRQ5	Přerušení harddisku
B	INT 0eH IRQ6	Přerušení řadiče disket
	INT 0fH IRQ7	Přerušení tiskárny
B	INT 10H	Služby obrazovky
	INT 11H	Seznam vybavení
	INT 12H	Velikost volné paměti
B	INT 13H	Diskové vstupně-výstupní operace

Příklad možného
mapování
(původní IBM PC),
může být různé

dva pojmy:

INT ...

IRQ ...

všimněte si IRQ0 je
zde na INT 08H, na
vektoru 08H (tj. od
adresy 8*4) bude
adresa podprogramu
k vykonání

IRQ – Interrupt Request

IRQ – signál, kterým zařízení (časovač, klávesnice) žádá procesor o přerušení zpracovávaného procesu za účelem provedení důležitější akce

IRQL – priorita přerušovacího požadavku
(Interrupt Request Level)

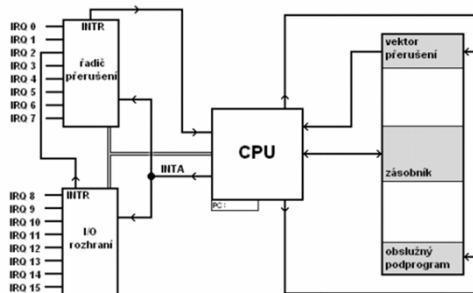
NMI – nemaskovatelné přerušení, např. nezotavitelná hw chyba (non-maskable interrupt)

Obsluha HW přerušení

1. zařízení sdělí řadiči přerušení, že potřebuje přerušení
2. řadič upozorní CPU, že jsou čekající (pending) přerušení
3. až je CPU ochotné přijmout přerušení tak přeruší výpočet a zeptá se řadiče přerušení, které nejdůležitější čeká a spustí jeho obsluhu
4. uloží stav procesu, provede základní obsluhu zařízení, informuje řadič o dokončení obsluhy, obnoví stav procesu a pokračuje se dále

Řadič přerušení

2 integrované obvody Intel 8259

1. spravuje IRQ 0 až 7

(master, na IRQ2 je připojen druhý)

2. spravuje IRQ 8 až 16

novější systémy Intel APIC Architecture (typicky 24 IRQ)

obrázek – zdroj wikipedia

IRQ pod Win: msinfo32.exe

Prostředek	Zařízení	Status
IRQ 0	Systémový časovač	OK
IRQ 4	Komunikační port (COM1)	OK
IRQ 8	Systémové hodiny reálného času a obvodu CM...	OK
IRQ 9	Intel(R) ICH10 Family SMBus Controller - 3A60	OK
IRQ 13	Numerický datový procesor	OK
IRQ 16	Řadič High Definition Audio	OK
IRQ 16	Intel(R) ICH10 Family PCI Express Root Port 1 - ...	OK
IRQ 16	Intel(R) 4 Series Chipset PCI Express Root Port -...	OK
IRQ 16	Intel(R) Management Engine Interface	OK
IRQ 16	Intel(R) ICH10 Family USB Universal Host Contro...	OK
IRQ 16	NVIDIA GeForce 9300 GE	OK
IRQ 17	Intel(R) ICH10 Family USB Universal Host Contro...	OK
IRQ 17	Intel(R) ICH10 Family PCI Express Root Port 2 - ...	OK
IRQ 17	Intel(R) ICH10 Family USB Universal Host Contro...	OK
IRQ 17	Intel(R) Active Management Technology - S.O.I L...	OK

Linux: `cat /proc/interrupts`

Koncepce OS

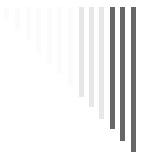
□ Základní abstrakce:

- procesy
- soubory
- uživatelská rozhraní

Procesy

- **Proces** – instance běžícího programu
- **Adresní prostor** procesu
 - MMU (Memory Management Unit) zajišťuje soukromí
 - kód spustitelného programu, data, zásobník
- S procesem sdruženy registry a další info potřebné k běhu procesu = stavové informace
 - registry – čítač instrukcí PC, ukazatel zásobníku SP, univerzální registry

Registry (příklad architektura x86)

- malé úložiště dat uvnitř procesoru
- obecné registry
 - EAX, EBX, ECX, EDX .. jako 32ti bitové
 - AX, BX, CX, DX .. využití jako 16ti bitové (dolních 16)
 - AL, AH .. využití jako 8bitové
- obecné registry - uložení offsetu
 - SP .. offset adresy vrcholu **zásobníku (!)**
 - BP .. pro práci se zásobníkem
 - SI .. offset zdroje (source index)
 - DI .. offset cíle (destination index)

Registry

- segmentové registry
 - CS code segment (kód)
 - DS data segment (data)
 - ES extra segment
 - FS volně k dispozici
 - GS volně k dispozici
 - SS stag segment (zásobník)

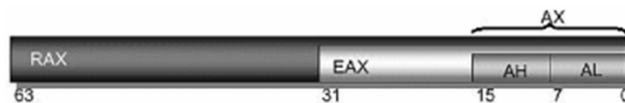
Registry

□ speciální

- IP .. offset vykonávané instrukce (CS:IP)
- FLAGS .. zajímavé jsou jednotlivé bity
 - IF .. interrupt flag (přerušeni zakázáno-povoleno)
 - ZF .. zero flag (je-li výsledek operace 0)
 - OF, DF, TF, SF, AF, PF, CF

bližší info např. http://cs.wikipedia.org/wiki/Registr_processoru
jde nám o představu jaké registry a k jakému účelu jsou

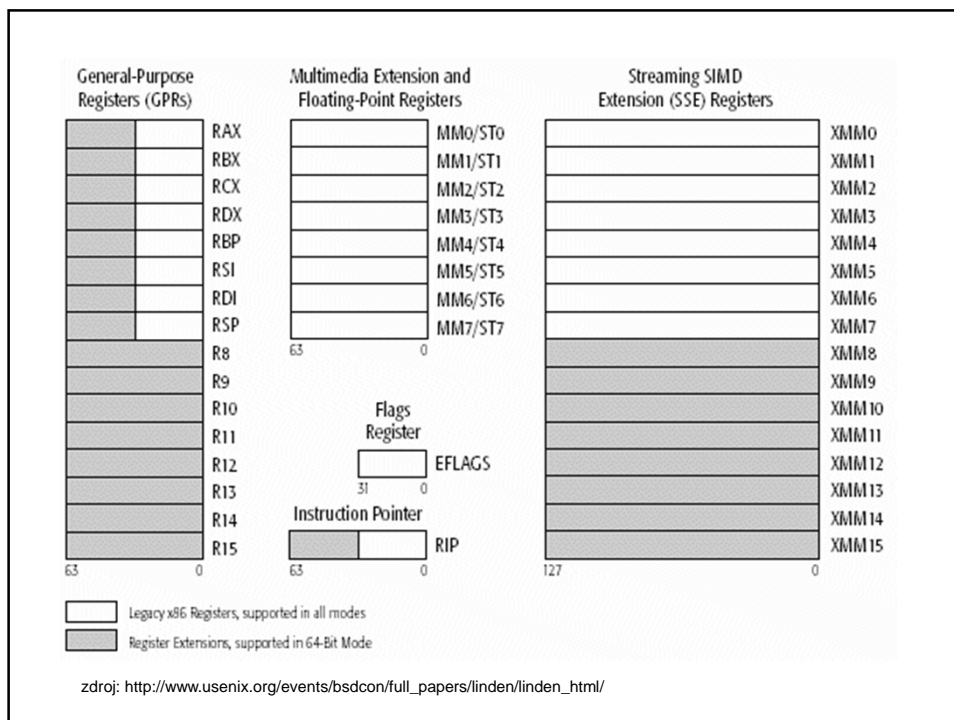
Registry (x86-64)

- For 16-bit operations, the two bytes of Register A are addressed as AX
- For 32-bit operations, the four bytes of Register A are addressed as EAX
- For 64-bit operations, the eight bytes of Register A are addressed as RAX

zdroj:

http://pctuning.tyden.cz/index2.php?option=com_content&task=view&id=7475&Itemid=28&pop=1&page=0

Základní služby OS pro práci s procesy

- **Vytvoření nového procesu**
 - fork v UNIXu, CreateProcess ve Win32
- **Ukončení procesu**
 - exit v UNIXu, ExitProcess ve Win32
- **Čekání na dokončení potomka**
 - wait (waitpid) v UNIXu,
 - WaitForSingleObject ve Win32

Další služby - procesy

- Alokace a uvolnění paměti procesu
- Komunikace mezi procesy (IPC)
- Identifikace ve víceuživat. systémech
 - identifikátor uživatele (UID)
 - skupina uživatele (GID)
 - proces běží s UID toho, kdo ho spustil
 - v UNIXu – UID, GID – celá čísla
- Problém uvíznutí procesu

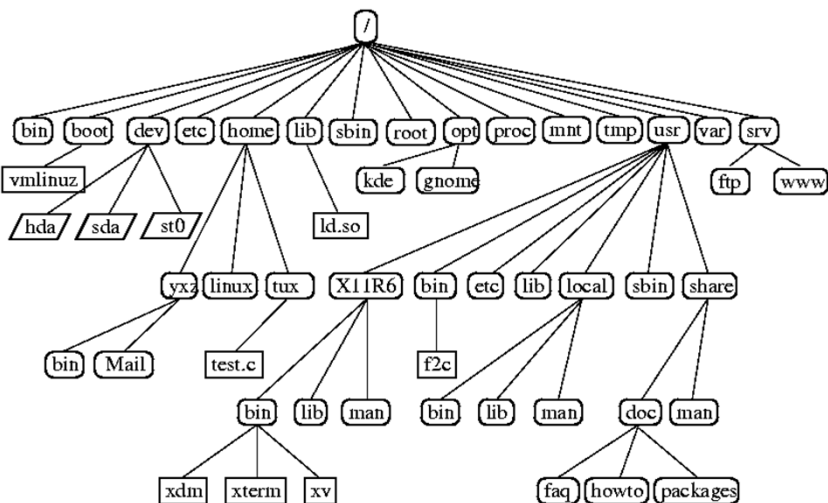
Soubory

- Zakrytí podrobností o discích a I/O zařízení
- Poskytnutí abstrakce – soubor
- Systémová volání
 - vytvoření, zrušení, čtení, zápis
- Otevření a uzavření souboru – open, close
- Sekvenční nebo náhodný přístup k datům
- Logické sdružování souborů do adresářů
- Hierarchie adresářů – stromová struktura

Soubory II.

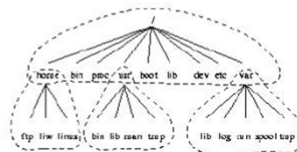
- Ochrana souborů, adresářů přístupovými právy
 - kontrola při otevření souboru
 - pokud není přístup – chyba

- Připojitelnost souborových systémů
 - Windows – disk určený prefixem *C:*, *D:*
 - Unix – *kamkoliv* v adresářovém stromu

Linux – filesystem

zdroj: <http://www-uxsup.csx.cam.ac.uk/pub/doc/suse/suse9.0/userguide-9.0/ch24s02.html>
<http://www.cs.wits.ac.za/~adi/courses/linuxadmin/content/module2doc.html>

Uživatelské rozhraní

- řádková – CLI (Command Line Interface)
- grafická uživ. rozhraní (GUI)

- původně UI součást jádra
- v moderních OS – jedním z programů, možnost náhrady za jiné

UI – obrázky

UI jako součást jádra

UI v uživ. režimu

Kolik přepnutí kontextu je potřeba?
vs. vliv na stabilitu jádra OS

Uživatelské rozhraní - příklady

- GUI Linux
 - systém XWindow (zobrazování grafiky) a grafické prostředí (správci oken,...) – programy v uživatelském režimu
- Windows NT,2000,XP
 - grafická část v jádře
 - logická část (v uživatelském režimu)
 - výkon vs. stabilita

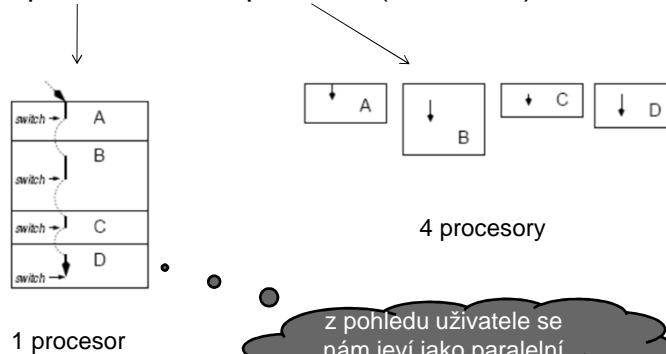

Proces jako abstrakce

- Běžící SW – organizován jako množina sekvenčních procesů
- Proces – běžící program včetně obsahu čítače instrukcí, registrů, proměnných; běží ve vlastní paměti
- Konceptně každý proces – vlastní virtuální CPU
- Reálný procesor – přepíná mezi procesy (multiprogramování)
- Představa množiny procesů běžících (pseudo)paralelně

Ukázka

4 procesy, každý má vlastní bod běhu (čítač instrukcí)
pseudoparalelní běh x paralelní (více CPU)

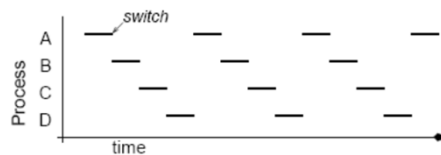

Pseudoparalelní běh

- Pseudoparalelní běh – v jednu chvíli aktivní pouze jeden proces
- Po určité době pozastaven a spuštěn další
- Po určité době všechny procesy vykonají část své činnosti

Vyprší časové kvantum, nebo chce I/O operaci

Pseudoparalelní běh

Procesy A, B, C, D se střídají na procesoru
Z obrázku se zdá, že na procesoru stráví vždy stejnou dobu, ale nemusí tomu tak být – např. mohou požadovat I/O operaci a „odevzdají“ procesor dříve

Rychlost procesů

- Rychlost běhu procesu není konstantní.
- Obvykle není ani reprodukovatelná.
- Procesy nesmějí mít vestavěné předpoklady o časování (!)
- Např. doba trvání I/O různá.
- Procesy neběží stejně rychle.

Proces běží v reálném systému, který se věnuje i dalším procesům, obsluze přerušení atd., tedy nesmíme spoléhat, že poběží vždy stejně rychle..

Stavy procesu

- Procesy často potřebují komunikovat s ostatními procesy:
- `ls -l | more` . . .
- proces `ls` vypíše obsah adresáře na std. výstup
- `more` zobrazí obrazovku a čeká na klávesu
- `More` je připraven běžet, ale nemá žádný vstup – zablokuje se dokud vstup nedostane

Oba jsou spuštěny současně

Kdy proces neběží

Nemůže, na něco čeká

- Blokování procesu – proces nemůže pokračovat, protože čeká na zdroj (vstup, zařízení, paměť), který není dostupný – proces nemůže logicky pokračovat

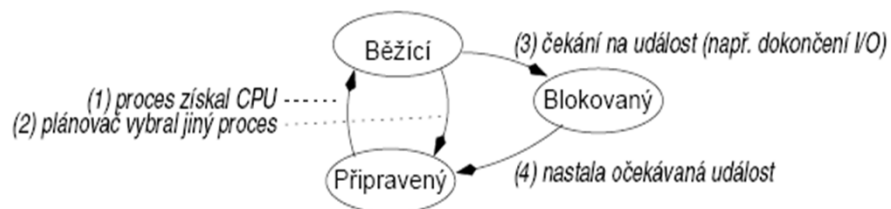
Chtěl by, ale není volný CPU

- Proces může být připraven pokračovat, ale CPU vykonává jiný proces – musí počkat, až bude CPU „volné“

Základní stavy procesu

- **Běžící** (running)
 - skutečně využívá CPU, vykonává instrukce
- **Připravený** (ready, runnable)
 - dočasně pozastaven, aby mohl jiný proces pokračovat
- **Blokovaný** (blocked, waiting)
 - neschopný běhu, dokud nenastane externí událost

Základní stavy procesu (!!)

Přechody stavů procesu

1. Plánovač **vybere** nějaký proces
2. Proces je **pozastaven**, plánovač vybere jiný proces (typicky - vypršelo časové kvantum)
3. Proces se **zablokuje**, protože čeká na událost (zdroj – disk, čtení z klávesnice)
4. **Nastala** očekávaná **událost**, např. zdroj se stal dostupný

Stavy procesů

- Jádro OS obsahuje plánovač
- Plánovač určuje, který proces bude běžet
- Nad OS řada procesů, střídají se o CPU

- Stav procesu **pozastavený**
- V některých systémech může být proces **pozastaven** nebo **aktivován**
- V diagramu přibudou **dva** nové stavy

Stavy procesů

Tabulka procesů

OS si musí vést evidenci, jaké procesy v systému v danou chvíli existují.

Tato informace je vedena v **tabulce procesů**.

Každý proces v ní má záznam, a tento záznam se nazývá **process control block (PCB)**.

Na základě informací zde obsažených se plánovač umí rozhodnout, který proces dále poběží a bude schopen tento proces spustit ze stavu, v kterém byl naposledy přerušen.

PCB (Process Control Block) !

- OS udržuje tabulku nazývanou tabulka procesů
- Každý proces v ní má položku zvanou PCB (Process Control Block)
- PCB obsahuje všechny informace potřebné pro opětovné spuštění přerušného procesu
 - Procesy se o CPU střídají, tj. jeho běh je přerušovaný
- Konkrétní obsah PCB – různý dle OS
- Pole správy procesů, správy paměti, správy souborů (!!)

Položky - správa procesů

- Identifikátory (číselné)
 - Identifikátor procesu - PID
 - Identifikátor uživatele - UID
- Stavová informace procesoru
 - Univerzální registry,
 - Ukazatel na další instrukci - PC
 - ukazatel zásobníku SP
 - Stav CPU – PSW (Program Status Word)
- Stav procesu (běžící, připraven, blokován)
- Plánovací parametry procesu (algoritmus, priorita)

Položky – správa procesů II

- Odkazy na rodiče a potomky
- Účtovací informace
 - Čas spuštění procesu
 - Čas CPU spotřebovaný procesem
- Nastavení meziprocesové komunikace
 - Nastavení signálů, zpráv

Položky – správa paměti

- Popis paměti
 - Ukazatel, velikost, přístupová práva
- 1. Úsek paměti s kódem programu
- 2. Data – hromada
 - Pascal – new release
 - C – malloc, free
- 3. Zásobník
 - Návrátové adresy, parametry funkcí a procedur, lokální proměnné

Položky – správa souborů

- Nastavení prostředí
 - Aktuální pracovní adresář

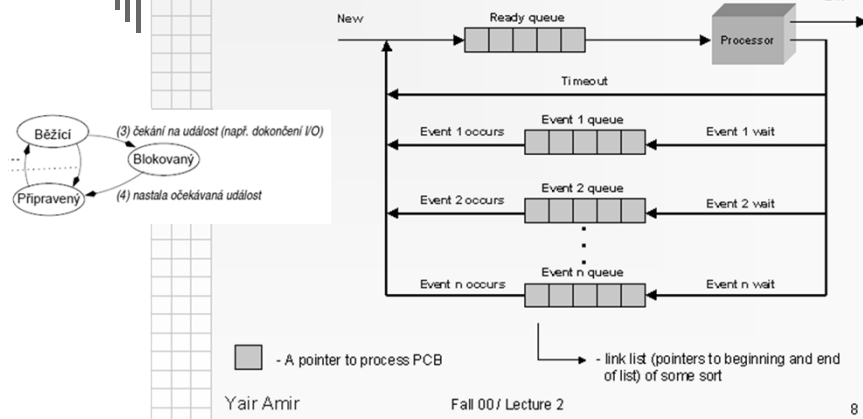
- Otevřené soubory
 - Způsob otevření – čtení / zápis
 - Pozice v otevřeném souboru

PCB

Pointer	Process state
Process number	
Program counter	
Registers	
Memory limits	
List of open files	
...	

Data Structures (again)...

Viz <http://www.cs.jhu.edu/~yairamir/cs418/os2/sld007.htm>

Poznámky

- Stav Nový
 - Proces přejde z nový do stavu Připravený
- Stav Ukončený
 - Přejchod ze stavu běžící do ukončený, např. voláním exit

Častou chybou je, že lidé kreslí přechod ze stavu Nový do stavu Běžící, napřed se musí jít přes Připravený ! Stejně tak, do stavu Ukončený jdeme ze stavu Běžící.

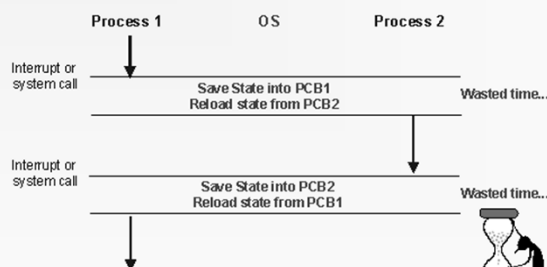
Ukončení procesu - možnosti

- I. Proces úspěšně vykoná kód programu 😊
- II. Skončí rodičovský proces a OS nedovolí pokračovat child procesu (záleží na OS, někdy ano někdy ne)
- III. Proces překročí limit nějakého zdroje

Přepnutí procesu

Context Switch

Switching the CPU to another process requires saving the state of the old process and loading the saved state for the new process.

Yair Amir

Fall 00 / Lecture 2

10

Přepnutí procesu - průběh

- Systém nastaví časovač – pravidelně přerušení
- Na předem definovaném místě – adresa obslužného programu přerušení
- CPU po příchodu přerušení provede:
 - Uloží čítač instrukcí PC do zásobníku
 - Načte do PC adresu obsluž. programu přerušení
 - Přepne do režimu jádra

Přepnutí procesu - II

- Vyvolána obsluha přerušení:
 - Uloží obsah registrů do zásobníku
 - Nastaví nový zásobník
- Plánovač nastaví proces jako ready, vybere nový proces pro spuštění
- Přepnutí kontextu
 - Nastaví mapu paměti nového procesu
 - Nastaví zásobník, načte obsah registrů
 - Provede návrat z přerušení – RET (do PC adresa ze zásobníku, přepne do uživatelského režimu)

K přepínání procesu nedojde při každém tiku časovače, ale až, když jich je tolik, že vyprší časové kvantum

Rychlost CPU vs. paměti

Cílem následující vsuvky je říci, že výkon systému může degradovat nejenom časté střídání procesů, protože se pořád musí přepínat kontext, ale i fakt, že informace v cache se po přepnutí na jiný proces stane neaktuální, a cache paměti chvíli trvá, než se naplní aktuálními daty, což má také vliv na výkon systému.

Rychlost CPU vs. paměť

□ CPU

- Rychlost – počet instrukcí za sekundu
- Obvykle nejrychlejší komponenta v systému
- Skutečný počet instrukcí závisí na rychlosti, jak lze instrukce a data přenášet z a do hlavní paměti

□ Hlavní paměť

- Rychlost v paměťových cyklech (čtení, zápis)
- O řád pomalejší než CPU
- Proto důvod používat cache paměť

Rozdíly rychlostí – „pyramida“

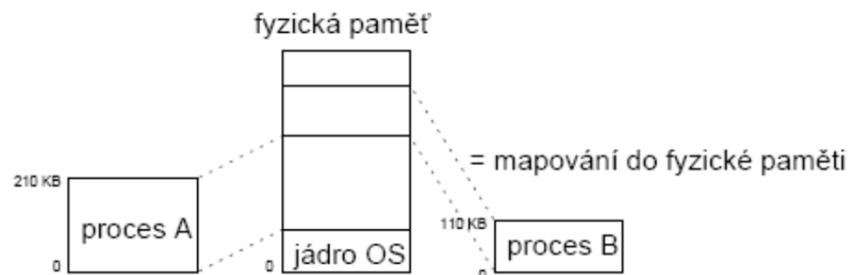
- CPU registry – rychlé – zápisníková paměť, 32x32 nebo 64x64 bitů, žádné zpoždění při přístupu
- Cache – malá paměť s vysokou rychlostí,
 - princip lokality,
 - pokud jsou data v cache – dostaneme velmi rychle, 2 tiky hodin
- RAM
- Vnější paměť
 - Mechanická, pomalejší, větší kapacita, levnější cena za bit

MMU – Memory Management Unit

- Více procesů v paměti
 - Každý proces paměť pro sebe, např. od adresy 0 (relokace)
 - Ochrana – nemůže zasahovat do paměti ostatních procesů ani jádra
- Mezi CPU a pamětí je MMU
 - Program pracuje s virtuálními adresami
 - MMU je převede na fyzické adresy

MMU

Výkonnostní důsledky

- Pokud program nějakou dobu běží – v cache jeho data a instrukce – dobrá výkonnost
- Při přepnutí na jiný proces – převažuje přístup do hlavní paměti (keš není naučená)
- Nastavení MMU se musí změnit

- Přepnutí mezi úlohami i přepnutí do jádra (volání služby OS) – relativně drahé (čas)

Služby pro práci s procesy

- Jednoduché systémy
 - Všechny potřebné procesy spuštěny při startu systému
 - Běží po celou dobu běhu systému – žádné služby nepotřebujeme
 - Některé zapouzdřené (embedded) systémy

UNIX a Linux

- Služba **fork()** – vytvoří přesnou kopii rodičovského procesu
- Návrátová hodnota – rozliší mezi rodičem a potomkem (potomek dostane 0)
- *pid = fork();*
- *if (pid == 0) potomek else rodic*
- Potomek může činnost ukončit pomocí `exit()`
- Rodič může na potomka čekat – `wait()`

UNIX

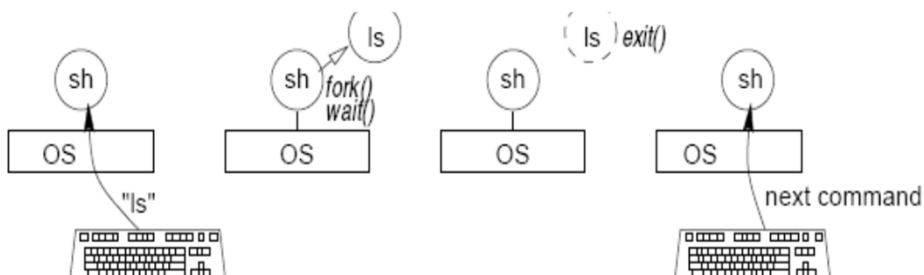
□ Potomek může místo sebe spustit jiný program – volání `execve()` – nahradí obsah paměti procesem spouštěným ze zadaného souboru

1. `if (fork() == 0)`
2. `execve("/bin/lis", argv, envp);`
3. `else`
4. `wait(NULL);`

Příkazový interpret

□ Spouští příkaz – vytvoří nový proces, čeká na jeho dokončení; ukončení – volání sl. systému

Win32

- Vytvoření procesu službou CreateProcess
- Mnoho parametrů – vlastnosti procesu

Win32 ukázka

```
STARTUPINFO StartInfo; // name structure
PROCESS_INFORMATION ProcInfo; // name structure
memset(&ProcInfo, 0, sizeof(ProcInfo)); // Set up memory block
memset(&StartInfo, 0, sizeof(StartInfo)); // Set up memory block
StartInfo.cb = sizeof(StartInfo); // Set structure size
int res = CreateProcess(NULL, "MyApp.exe", NULL, NULL, NULL, NULL, NULL, NULL, &StartInfo, &ProcInfo); // starts MyApp
if (res)
{
    WaitForSingleObject(ProcInfo.hThread, INFINITE); // wait forever for process to finish
    SetFocus(); // Bring back focus
}
```

příklad viz
<http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/ms682512%28v=vs.85%29.aspx>

Procesy a vlákna

- Tradiční OS – každý proces svůj vlastní adresový prostor a místo kde běží (bod běhu)
- Často výhodné – více bodů běhu, ale ve stejném adresovém prostoru
- Bod běhu – vlákno (thread, lightweight process)
- Více vláken ve stejném procesu - multithreading

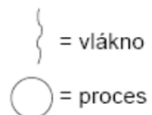
Procesy a vlákna

a) tradiční procesy

b) proces jako kontejner na vlákna

Vlákna (!!)

- Vlákna v procesu sdílejí adresní prostor, otevřené soubory (atributy procesu)
- Vlákna mají soukromý čítač instrukcí, obsah registrů, soukromý zásobník
 - Mohou mít soukromé lokální proměnné

- Původně využívána zejména pro VT výpočty na multiprocesech (každé vlákno vlastní CPU, společná data)

Vlákna – použití dnes

- Rozsáhlejší výpočet a rozsáhlejší i/o
- Interaktivní procesy – jedno vlákno pro komunikaci s uživatelem, další činnost na pozadí
- www prohlížeč – jedno vlákno přijímá data, další zobrazování a interakce s uživatelem
- Textový procesor – vstup dat, přeformátování textu
- Servery www – jedno vlákno pro každého klienta

Multithreading

- Podporován většinou OS
 - Linux, Windows
- Podporován programovacími jazyky
 - Java, knihovny v C, ...
- Proces začíná svůj běh s jedním vláknem, ostatní vytváří za běhu programově (konstrukce vytvoř vlákno)
- Režie na vytvoření vlákna a přepnutí kontextu menší než v případě procesů (!)

Poznámka (terminologie)

- Jeden proces – více vláken
 - Ošetření souběžného přístupu ke sdílené paměti
- Více procesů sdílejících paměť
 - Ošetření souběžného přístupu ke sdílené paměti

- V literatuře např. při řešení synchronizace, se většinou nerozlišuje, zda uvažujeme souběžný přístup vláken nebo procesů ke společné paměti

Programové konstrukce pro vytváření vláken

- Statické
 - Proces obsahuje deklaraci pevné množiny podprocesů (např. tabulka)
 - Všechny spuštěny při spuštění procesu
- Dynamické
 - Procesy mohou vytvářet potomky dynamicky
 - častější
- Pro popis – precedenční grafy

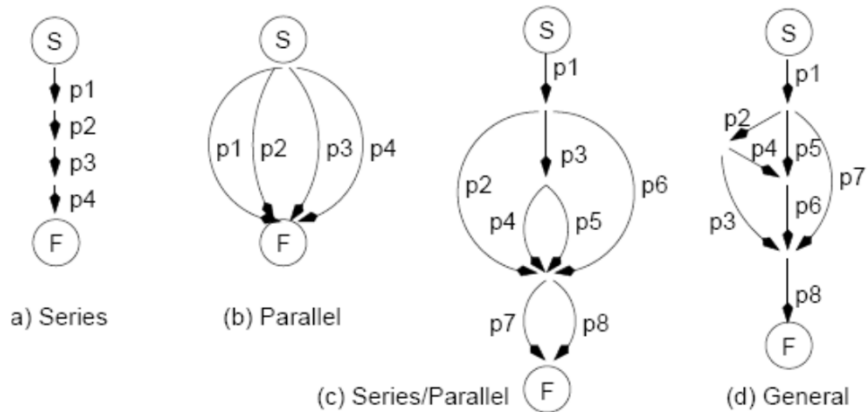

Precedenční grafy

- Popis pro vyjádření různých relací mezi procesy
- Process flow graph

- Acyklický orientovaný graf
- Běh procesu p_i – orientovaná hrana grafu
- Vztahy mezi procesy – seriové nebo paralelní spojení – spojením hran

Precedenční grafy

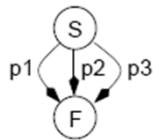

Fork, join, quit

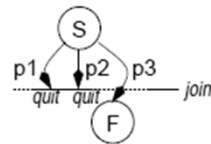
Mechanismus pro obecný popis paralelních aktivit

primitivum	funkce
fork X;	Spuštění nového vlákna od příkazu označeného návěštím X; nové vlákno poběží paralelně s původním
quit ;	Ukončí vlákno
joint t, Y;	Atomicky (nedělitelně) provede: $t = t - 1$; if $(t == 0)$ then goto Y;

Běh procesů odpovídající precedenčnímu grafu

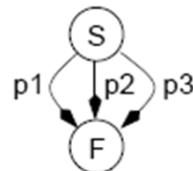
a) precedenční graf

b) skutečný běh

Nevíme, který z procesů doběhne první a který poslední, jen jeden z možných běhů

Zápis pomocí fork-join-quit


```
n=3; // tři procesy
fork L2; // spustíme vlákno od L2
fork L3; // spustíme vlákno od L3
p1; join n, L4; quit; // jen 1. vlákno
L2: p2; join n, L4; quit; // jen 2. vlákno
L3: p3; join n, L4; quit; // jen 3. vlákno
L4: .... // zde jen poslední
F: ....
```


Poznámky k fork-join-quit

- + obecný zápis
- špatná čitelnost (přehlednost)

V některé literatuře se neuvádí quit, a předpokládá se $\text{join} = \text{join} + \text{quit}$

Správně vnořené precedenční grafy

$S(a,b)$ – sériové spojení procesů
(za procesem **a** následuje **b**)

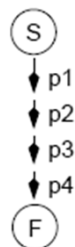
$P(a,b)$ – paralelní spojení procesů **a** a **b**

Precedenční graf je správně vnořený,
pokud může být popsán kompozicí
funkcí S a P

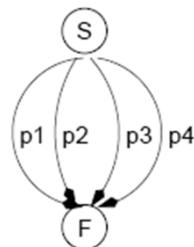
Příklady správně vnořených grafů

S (p1, S(p2, S(p3, p4)))

P (p1, P(p2, P(p3, p4)))

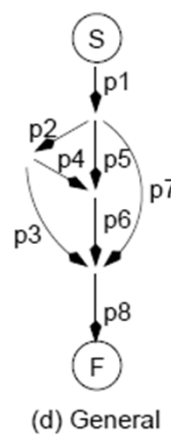
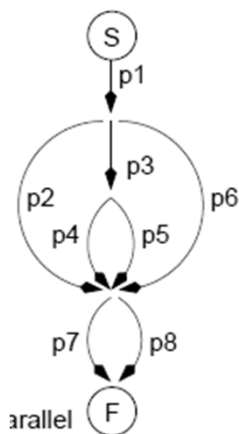
(a) Series

(b) Parallel

Graf (d) není
správně vnořený
Nelze jej popsat
kompozicí S a P

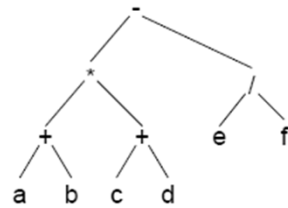
Graf vlevo lze:

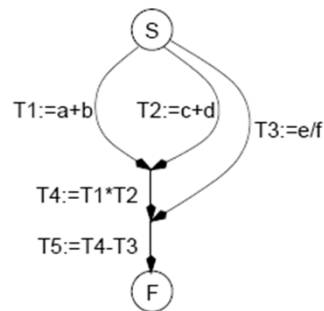
S (p1, S(P(p2, P(S(p3, P(p4,p5))), p6)), P(p7,p8))

Příklad vyhodnocení aritmetického výrazu

$$(a + b) * (c + d) - (e / f)$$

a) expression tree

b) process flow graph

Vznikají správně vnořené procesy; dodržet maximální paralelismus !

Abstraktní primitiva cobegin, coend

- Dijkstra (1968), původně parbegin,..
- Specifikuje sekvence programu, která má být spuštěna paralelně

cobegin

$$C_1 \parallel C_2 \parallel \dots \parallel C_n$$

coend

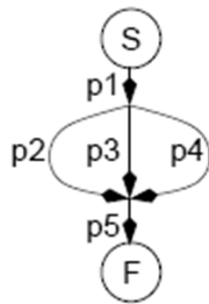
Každé C_i ... autonomní segment kódu (blok)

Samostatné vlákno pro všechna C_i

C_i běží nezávisle na ostatních

Program pokračuje za coend až po skončení posledního C_i

Příklad – cobegin, coend


```
begin
  C1;
  cobegin
    C2 || C3 || C4
  coend
  C5
end
```

Vztah cobegin/coend a funkcí P, S

- Každý segment kódu C_i lze dekomponovat na sekvenci příkazů p_i :
 $S(p_{i1}, S(p_{i2}, \dots))$
- Konstrukce $\text{cobegin } C_1 || C_2 || \dots \text{coend}$ odpovídají vnoření funkcí:
 $P(C_1, P(C_2, \dots))$

Příklad – aritmetický výraz $(a+b) * (c+d) - (e/f)$

```
begin
  cobegin
    begin
      cobegin
        T1 = a+b || T2 = c+d
      coend
      T4 = T1 * T2
    end
    || T3 = e/f
  coend
  T5 = T4 - T3
end
```

Maximální paralelismus

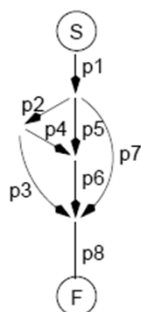
Část výpočtu spustím ihned jak je to možné

Např. T1,T2,T3

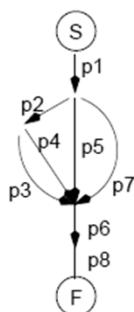
Příklad – fork, join, quit $(a+b) * (c+d) - (e/f)$

```
n := 2;
fork L3;
m := 2;
fork L2;
t1 := a + b;   join m, L4; quit;
L2: t2 := c + d;   join m, L4; quit;
L4: t4 := t1 * t2; join n, L5; quit;
L3: t3 := e/f;    join n, L5; quit;
L5: t5 := t4-t3;
```


Lze nesprávně vnořený graf upravit?

(a) General

(b) "properly nested"

Můžeme „beztrestně“
posunout proces p6?

Ne vždy !!

Pokud jsou závislé, a p6
musí běžet paralelně s p3 a
p7, např. si vyměňují
zprávy, pak toto nelze.

Fork – join – quit
popíše i nesprávně
vnořené grafy

Př. iterace

```
for i:=1 to m do
  for j:=1 to n do
    fork E;
  quit;
E: A[i][j] := ...
  join t, R;
  quit;
R: ...
```

Soukromé kopie proměnných rodičovského vlákna
Každé vlákno vytvořené fork E má soukromou kopii i, j
Deklarace typu „private“

Ada – statická deklarace podprocesu

```
process p
  deklarace .. // mohou být další definice
begin
  podprocesů, spuštěny při
  ... spuštění p
end
```


Ada – dynamická deklarace podprocesu

```
process type p2 // šablona
  deklarace ..
begin
  ...
end
begin
  q = new p2;
end
```


Vlákna v systému UNIX a jazyce C

- Knihovna libpthread
- Jako vlákno se spustí určitá funkce
- Návratem z této funkce vlákno zanikne

Základní funkce

funkce	popis
<code>t = pthread_create(..f..)</code>	Podprogram <code>f</code> se spustí jako vlákno vrací id vlákna
<code>pthread_exit ()</code>	Odpovídá <code>quit</code> , může předat návratovou hodnotu
<code>x = pthread_join (t)</code>	Čeká na dokončení vlákna <code>t</code> vrací hodnotu předanou voláním <code>exit</code>
<code>pthread_detach (t)</code>	Na dokončení vlákna se nebude čekat <code>joinem</code>
<code>pthread_cancel (t)</code>	Zruší jiné vlákno uvnitř stejného procesu

zkuste: `man pthread_create`

```

#include <stdio.h>
#include <errno.h>
#include <pthread.h>

void *vlakno(void *m) /* podprogram pro vlákno */
{
    int i;

    for (i=0; i<10000; i++)
        write(1, m, 1);
    return NULL;
}

int main(int argc, char *argv[])
{
    pthread_t th1, th2;

    pthread_create(&th1, NULL, vlakno, ""); /* vytvoří vlákno */
    pthread_create(&th2, NULL, vlakno, ".");
    pthread_join(th1, NULL); /* čeká na dokončení vlákna */
    pthread_join(th2, NULL);

    return 0;
}

```

Překlad programu s vlákny

na stroji eryx.zcu.cz:

```
gcc -lpthread -o jedna jedna.c
```

```
./jedna
```

- gcc .. překladač
- lpthread .. použijeme knihovnu vláken
- o jedna .. výsledný spustitelný soubor
- jedna.c .. zdrojový kód v C
- ./jedna .. spustíme program z akt. adresáře

Java – základ práce s vlákny

- Třída `java.lang.Thread`
- Programátor vytvoří podtřídu s vlastní metodou `run()` .. činnost vlákna
- Spustí se vytvořením instance podtřídy a spuštěním metody `start()`

```
MyThread t = new MyThread();  
t.start();
```


Java – rozhraní Runnable

- Rozhraní `Runnable`
 - Třída může definovat metodu `run()`, ale sama nemusí být potomkem třídy `Thread`
 - Viz pozdější cvičení
-

Další materiály

- Viz texty k přednáškám: *p2proc.pdf*